

OPONENTSKÝ POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

disertační práce: **Umělecký přínos hudební složky pedagogického díla
Libuše Kurkové v systému hudebně pohybové výchovy**

obor: Hudební teorie a pedagogika

autorka disertační práce: **MgA. Jindra Nečasová**

oponentka disertační práce: Prof. PhDr. Eva Jenčková, CSc.

Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Hudební katedra

---

I. Aktuálnost zvoleného tématu

MgA. Jindra Nečasová si pro svou disertační práci zvolila aktuální, hudebně pedagogicky a muzikologicky zaměřené téma: Představit tvůrčí odkaz a integritu osobnosti Libuše Kurkové, její umělecké a pedagogické působení, originalitu při formativním využití orffovských nástrojů a pohybu k soustředěnému vnímání současné hudební řeči dětmi. Vzhledem k tomu, že tato problematika nebyla dosud v odborné literatuře uceleně zpracována, lze její řešení považovat za zcela původní a nové, přínosné nejen pro pedagogiku hudební a hudební teorii, ale též pro širší kontext obecné pedagogiky, zejména pak pro další vědy o člověku a pro celkové poznání vůbec.

II. Cíl a koncepce disertační práce

Hlavním cílem disertační práce bylo vytvořit monografický portrét celoživotního díla Libuše Kurkové, významné osobnosti české hudební pedagogiky Zmapovat jednotlivé oblasti její činorodé a tvůrčí práce, postihnout význam a přínos jejího působení v oboru hudebně pohybové výchovy v teoretickém i praktickém kontextu včetně historických souvislostí.

Předložená disertační práce v rozsahu 145 stran je systematicky členěna do osmi dílčích kapitol, které jako celek nabízejí rozmanité spektrum pohledů na život a dílo Libuše Kurkové, na její mnohostranné aktivity a pedagogické působení, konfrontované se současnými vzdělávacími trendy v oblasti percepce hudebních děl současných skladatelů a formativním vlivem hudebně pohybové výchovy. Mimo toto jádro je disertační práce opatřena úvodem, závěrem, českým a anglickým abstraktem včetně klíčových slov. Dále obsahuje velmi četný seznam informačních zdrojů, seznam čtrnácti příloh dokumentačního charakteru a přehled tracků na čtyřech příložených CD. V této souvislosti je třeba zmínit příkladnou a promyšlenou strukturu celé disertační práce, jejíž bohaté vnitřní členění napomohlo doktorandce Nečasové k přehlednému uspořádání všech poznatků a informací.

Oceňuji hlavně detailní sumarizaci množství zdrojů, výběr informací, jejich zhodnocení a začlenění do kapitol při respektování logické návaznosti.

III. Zvolené metody disertační práce

I když metody disertační práce nebyly doktorandkou souhrnně formulovány a charakterizovány, zřetelně vyplývají z jejího koncepčního sledování pedagogického díla L. Kurkové v systému hudebně pohybové výchovy, neboť nezbytný výběr metod včetně aplikace byl přímo závislý na cílech a obsahu práce. Pro naplnění těchto cílů byl aplikován komplex různých vědeckých postupů *kvantitativního i kvalitativního výzkumu*. Vzhledem ke sledování uměleckého přínosu hudební složky v pedagogickém díle L. Kurkové byly použity zejména *analytické metody komplexního hudebního rozboru skladeb* – publikovaných i rukopisných – logicky též v kontextu choreografií či autorských textů L. Kurkové. Dále se doktorandka pečlivě věnovala *rozboru rozsáhlého hudebně pedagogického díla Kurkové* - publikací, odborných článků, metodických publikací, sborníkových příspěvků, rukopisných pamětí, rozhlasových pořadů a hudebních dílen, při kterých L. Kurková své metodické postupy názorně demonstrovala a zdůvodňovala. Vedle *metody analytické a syntetické* byla využita také metoda *srovnávací a historicko-srovnávací*, a to především v oblastech hudba pro děti a hudba a pohyb.

Z empiricko-deskriptivních metod je v disertaci uplatněna *metoda pozorování*, například filmové dokumentace hudebně pohybových projektů a choreografií L. Kurkové, aplikována byla též *metoda explorační (rozhovor)*. Kritická analýza pedagogické koncepce Libuše Kurkové pak umožnila formulovat význam a přínos její činorodé a tvůrčí práce pro obor hudební pedagogika v oblasti hudebně pohybové výchovy.

IV. Výsledky disertační práce, nové poznatky

S potěšením konstatuji, že hlavní cíl disertační práce - představit tvůrčí odkaz a integritu osobnosti Libuše Kurkové, její novátorství a originalitu mnohostranných pedagogických aktivit v oblasti hudebně pohybové výchovy dětí, se doktorandce MgA. Nečasové podařilo úspěšně splnit.

Jedním z dílčích přínosů disertační práce je vhodně zařazené vstupní teoretické pojednání o hudbě a lidském mozku ve vztahu k pohybu a k vnímání hudby intelektem. Touto kapitolou si doktorandka otevřela a zároveň vymezila prostor pro doložení vztahu pohybového a sluchového systému prostřednictvím celoživotního díla L. Kurkové. Rovněž tak uvedení stručného profesního životopisu Libuše Kurkové včetně charakteristiky její

spolupráce s významnými osobnostmi je nepochybně kvalitativním bonusem nejen z hlediska uvedených věcných informací, ale také pro uvedení zajímavých detailů z rukopisných pamětí a citovaných rozhovorů. Z těchto přímých vyjádření získala MgA. Nečasová cenné informace k představení profesního profilu L. Kurkové, k vysvětlení jejích postojů a zdůvodnění jednání.

Uměleckým protějškem choreografií Libuše Kurkové k hudebně pohybovým etudám, písňím a pohádkám jsou v nejpočetnější míře zastoupeny originální soudobé hudební kompozice (viz graf s. 131) zejména Petra Ebena (pátá kapitola) a Zdeňka Lukáše (šestá kapitola). Vzhledem k tématu disertace autorka zaměřila logicky svou pozornost ke komplexní analýze kompozic těchto skladatelů s cílem k potvrzení hypotézy, že děti jsou na spontánní citlivé! vnímání soudobé hudební řeči postupně vybaveny prostřednictvím pohybu.

Významnou aktivitou Libuše Kurkové byly její pořady *Pohádky* a *Co umím nakreslit* pro Československý rozhlas v sedmdesátých letech 20. století v hudební spolupráci se Zdeňkem Lukášem. Scénická hudba k pěti pohádkám a výtvarným představám je kombinována s poetickým textem Libuše Kurkové a s pokyny k nácvičce dětských hudebně pohybových situací, zpěvu písni a hře na orffovské nástroje. Cenným přínosem předložené disertace je nahrávka výše uvedených rozhlasových pořadů na 4 CD v příloze

K přínosným výsledkům předložené disertace patří rovněž šestá kapitola, věnovaná Kurkové publikacím s obsahem hudební složky. Doktorandka tuto kapitolu zpracovala velmi podrobně. Využila zde především komplexní analýzu hudební složky k pohybovým a tanečním aktivitám dětí, použití orffovského instrumentáře samostatně i v kombinaci s klasickými hudebními nástroji, charakteristiku mluvené složky i repertoárovou pestrost od říkadla a popěvků přes lidové písně, písně pro děti a koledy k charakteristickým hudebním obrázkům, klavírním miniaturám a pohádkám s hudbou a pohybem. Do hudební složky MgA. Nečasová logicky zařazuje také zaznamenané výsledky dětské hudební improvizace v přímém spojení se spontánní choreografickou tvorbou dětí. Kromě toho v souvislosti se sledováním uměleckého přínosu hudební složky v pedagogickém díle L. Kurkové nelze opomenout, že na hudební složce k jejím choreografiím se skladatelsky úspěšně podílela klavírními miniaturami také doktorandka Nečasová (viz notová příloha k publikaci L. Kurkové *Hudebně pohybové hry v mateřské škole*).

Sedmá kapitola, která je zaměřena na obsahové hodnocení odborných článků a sborníkových příspěvků L. Kurkové, dostatečně informuje o tematické rozmanitosti jejích publikačních výstupů. Týkají se využití orffovských nástrojů jako hraček a využití tanečních pomůcek jako inspiračního zdroje kreativního pohybu, dále důležitosti podpory přirozené hudební a pohybové kultury dětí i nezbytnosti učitelské kreativity. Přes různorodost těchto

dílčích témat z publikovaných textů jednoznačně vyplývá soustředěný zájem Kurkové o hudebně pohybovou výchovu a její pedagogickou inovaci.

Zajímavým informačním zdrojem o hudebně pohybové výchově Libuše Kurkové je nepochybně krátký film *Nepopsaná stránka* režisérky Lenky Weissové z roku 1981. Doktorandka mu sice věnovala samostatnou osmou kapitolu, ale ta bohužel rozsahem ani obsahově nemá potřebnou vypovídací hodnotu, kterou by jistě bylo možné analýzou vizuálně akustického dokumentu získat k doložení uměleckého a pedagogického odkazu Libuše Kurkové. Například porovnání její hudebně pohybové výchovy s různými věkovými skupinami (s. 129, 2.- 3. ř.) a konkretizace tvůrčích podnětů (s. 129, 2. odst., 3. ř.) V obecné rovině je zde konstatován „velký rozpor ve společnosti k otázkám výchovy a k otázkám výchovného působení dospělých na citlivou dětskou duši.“ (s. 129) Prosím o konkrétní vysvětlení „rozporu ve společnosti“ v kontextu tehdy již 5 let fungujícího tzv. Nového pojetí hudební výchovy. Proč není v disertaci v přehledu zdrojů uveden tento film z Archivu Krátkého filmu Praha?

V. Význam nových poznatků pro společenskou praxi nebo rozvoj vědy

Komplexní prezentování celoživotního uměleckého a hudebně pedagogického profilu Libuše Kurkové splňuje požadavek odborného přínosu v oblasti hudebně pohybové výchovy pro obory *hudební pedagogika a hudební teorie*. Viděno v dobovém kontextu a dnešních souvislostech, je stále aktuální potřeba vyrovnávání nepoměru mezi kognitivním a emocionálním přístupem ke vzdělávání dětí a žáků různých věkových stupňů. Libuše Kurková svým integrativně pojatým působením v oblasti hudebně pohybové výchovy dosáhla přesvědčivého formativního výsledku s preferováním zážitkového vyučování. Pro dnešní hudebně pohybovou výchovu je originální zejména její používání orffovských nástrojů nejen v roli doprovodné rytmicko-melodické složky, ale též jako taneční pomůcky zapojené do pohybu celého těla. Dalším významným empatickým prostředkem L. Kurkové je personifikace tanečních pomůcek. Ta podporuje dětskou fantazii, jejich hudebně pohybovou kreativitu a soustředěný poslech také! soudobé sazby hudební řeči včetně citlivého pohybového projevu. Vzhledem k výše uvedeným výsledkům disertační práce doporučuji MgA. Nečasové zpracovat heslo LIBUŠE KURKOVÁ do Českého hudebního slovníku <http://ceskyhudebnislovník.cz>

VI. Splnění podmínek disertační práce (práce s odbornou literaturou, dodržování bibliografické normy, jazyková a formální úroveň)

Seznam informačních zdrojů je nejen rozsáhlý, představuje šest A4 stran, ale především velmi rozmanitý s autorčíným pečlivým druhovým uspořádáním. Obsahuje bibliografické zdroje z muzikologické a hudebně pedagogické oblasti, hudebniny, rukopisné partitury, nahrávky i archivní zvukové nahrávky, rukopisné paměti ze soukromých archivů a elektronické informační zdroje. Je třeba uvést, že shromáždit maximální množství zdrojů k tématu disertace, zdokumentovat je, analyzovat a vystihnout vzájemné souvislosti, bylo jedním z autorčíných cílů, který je tímto nepochybně naplněn.

Celá práce je psána odborným stylem, jazykově správně, stylisticky vyrovnaně a přitom čtivě, má dobrou formální a grafickou úroveň. MgA. Nečasová adekvátně pracuje s termíny a cizími slovy, účelně využívá poznámkový aparát s vysvětlovací, doplňovací či citační funkcí. Práce s prameny a literaturou je korektní, drží se etiky badatelské práce. Organizace pramenů i jiného důkazního materiálu v textu odpovídá standardům disertačního řízení.

Otázka k obhajobě:

Libuše Kurková významně přispěla k progresivnímu rozvíjení hudebně pohybové výchovy na ZUŠ. Paralelně s jejím působením se od poloviny sedmdesátých let 20. století začala profilovat také hudebně pohybová výchova jako složka hudební výchovy na základních školách dle kurikulárního dokumentu *Nové pojetí hudební výchovy*.

Vyjádřete shody a rozdíly v cílech umělecké hudebně pohybové výchovy na ZUŠ a hudebně pohybové výchovy na základních školách. Které metodické postupy Libuše Kurkové mohou být inspirativní pro učitele Hv na základních školách?

Předloženou disertační práci doporučuji k obhajobě a po úspěšné obhajobě navrhuji MgA. Jitce Nečasové udělit: *vedecký titul filosofie doctor – Ph.D. v oboru Hudební teorie a pedagogika.*

